

Изводи от втора национална кръгла маса в България

Отчетен материал 4.1 на проект VeSMART

Отговорен партньор: Център за енергийна ефективност ЕнЕфект

Версия 1.0, декември 2021

Този проект е финансиран по програма Хоризонт 2020 на Европейския съюз със споразумение за безвъзмездна финансова помощ No 101033787.

Авторите на тази публикация носят цялата отговорност за нейното съдържание. Тя не отразява непременно мнението на Европейския съюз. Нито Европейската комисия, нито Европейската изпълнителна агенция за климат, инфраструктура и околната среда (CINEA) са отговорни за каквото и да е използване на съдържащата се тук информация.

Съдържание

Пленарна сесия:.....	4
Ключови изказвания от пленарната сесия:.....	5
Дискусии в паралелните сесии и основни изводи от кръглата маса:.....	6
Паралелна сесия 1: Съществуващи финансови инструменти в подкрепа на енергийната ефективност и ВЕИ	6
Паралелна сесия 2: Осигуряване на качество за финансиране на проекти за енергийна ефективност	8
Заклучителна сесия – Научени уроци и предстоящи дейности.....	9

РОЛЯТА НА ФИНАНСОВИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ЗЕЛЕНИЯ ПРЕХОД

Национална кръгла маса за финансиране на инвестиции
в енергийна ефективност в България

29 ноември 2021 г., 09:00 – 13:00 ч.
Велинград, хотел „Инфинити“ и онлайн

<i>95 представители на заинтересовани страни</i>	<i>10 лектори</i>
	<i>20 делегати</i>
	<i>70 участници онлайн</i>

Дискусионни теми:

- Съществуващи финансови инструменти в подкрепа на енергийната ефективност и ВЕИ
- Осигуряване на качество за финансиране на проекти за енергийна ефективност

Пленарна сесия:

Националната кръгла маса на тема „Ролята на финансовите институции за зеления преход“ бе открита от г-н Драгомир Цанев (ЕнЕфект). Той подчерта, че освен очакванията за минимален европейски стандарт за сградно обновяване, вече се говори за нулевоенергийни сгради като задължително условие за строителство след 2030 г. Г-н Цанев посочи също така, че големите банки проявяват все по-голям ангажимент към развитието на разнообразни кредитни продукти в подкрепа на енергийната ефективност.

Последва приветствие от г-н Ивайло Алексиев (АУЕР). Той отбеляза, че необходимите инвестиции за постигане на поставените цели многократно надвишават възможностите и на бюджета, и на европейските средства. В тази връзка е належащо привличането на частен капитал, което може да стане само на пазарен принцип. Г-н Алексиев изтъкна важната роля на банковите институции в прехода от безвъзмездно финансиране на проекти за енергийна ефективност към прилагане на механизми за привличане на частно финансиране в процеса на обновяване на сградния фонд в България.

От последвалите изказвания на представители на финансовия сектор в България стана ясно, че финансовите институции осъзнават своята отговорност към осъществяването на зеления преход, като работят към включване в портфолиото си на атрактивни продукти в подкрепа на енергийната ефективност.

Ключови изказвания от пленарната сесия:

„Ролята на банковия сектор е много важна и много специфична. На първо място ние трябва да финансираме този зелен преход, а това става чрез капиталовите пазари и финансовите институции. Моделът за това финансиране вече е зададен в Плана за действие на ЕК, който не подценява голямата роля и на малките и средни предприятия в този устойчив и зелен растеж. Публичните ресурси, които са на разположение, включително и европейските, трябва да бъдат съфинансирани с финансови инструменти от частния сектор, т.е. времето на грантовете отминава.“

София Касидова, Българска банка за развитие

„Действително сме в един период, в който се събира инерция, която се надявам, че ще бъде използвана по най-добрия начин и ще допринесе за намиране на ефективни решения за натрупаните проблеми. За да успеем през следващите години, както в частния, така и в публичния сектор, да направим значима крачка към работещи широко приложими финансови инструменти. Все по-осезаемо излизаме от периода на безвъзмездно финансиране.“

Надя Данкинова, FLAG Fund

„При инвестиции в енергийна ефективност е важно доброто техническо съдействие, което да обезпечи реализирането на надеждни спестявания. Това е гаранция, както за изплащане на инвестицията, така и за постигане на по-голям краен ефект.“

Галя Василева, Фонд за Енергийна Ефективност

Дискусии в паралелните сесии и основни изводи от кръглата маса:

Паралелна сесия 1: Съществуващи финансови инструменти в подкрепа на енергийната ефективност и ВЕИ

Модератор: Драгомир Цанев

Сесията бе открита от Драгомир Цанев (ЕнЕфект). Първи в програмата бе Людмил Цоков (Уникредит Булбанк), с кратка презентация на инициативите за устойчиво развитие на банката. Основно внимание бе отделено на продукта „Зелена ипотека“, част от портфолиото на Уникредит Булбанк, чрез който клиентите получават преференциални условия при закупуване на жилище в сграда с показател за енергийна ефективност клас А или по-висок. Г-н Цоков изтъкна като допълнителен стимул освобождаването от данък сгради за период от седем години при закупуване на апартамент в минимум клас А. Освен продуктите за физически клиенти, бяха представени и възможностите за финансиране на инвестиции в енергийна ефективност и за МСП. Кирил Величков (ОББ) взе думата с презентация на решенията на банката за устойчиво развитие, част от които са финансовите инструменти. Той представи продукт за енергийна ефективност в еднофамилни жилищни сгради, който финансира мерки за постигане на енергиен клас В на сграда, предписани в енергийно обследване. Основното преимущество е, че кредитът може да е необезпечен, с доказателство за изпълнение на заложените изискванията по кредита е резултатът от извършен верификационен одит, а условията са облекчени.

Константин Киров (ПроКредит Банк) представи опита на банката със зелени инвестиции. Първите стъпки в това направление са направени в началото на далечната 2006 г., като към днешна дата един от екосъобразните продукти, предлаган от 2016 г., е предназначен за финансиране на електрически автомобили. Г-н Киров сподели, че на банката също е подменила своя автопарк и затова е убедена в предимството на това решение. Други направления, в които банката подпомага своите клиенти, са финансиране на повишаване на енергийната ефективност на сгради и подмяна на производствени машини с енергийно ефективни такива. И в този случай банката първо инвестира в реновация и сертификация на собствена сграда, като според г-н Киров целта е екипът на банката да премине през всички стъпки по реализиране на проекта, което помага в по-доброто разбиране на трудностите и съответно по-ефективно подпомагане на клиентите.

След трите презентации последва дискусия, в която се включиха присъстващи в залата и онлайн гости.

Представителят на УниКредит Булбанк г-н Цоков сподели, че разработват инициатива, насочена към многофамилните жилищни сгради (МЖС), която в последствие може да прерасне във финансов продукт, който да обслужи нуждите от реновация на МЖС.

Г-н Райчев разказа за визията и решителните политики на КВС Груп и представителите ѝ в България в областта на зеленото развитие и потвърди, че в момента се разработват и други продукти в областта на енергийната ефективност и ВЕИ.

Г-н Киров сподели повече за процеса на EDGE сертификация на сградата на ПроКредит Банк и необходимостта от прецизен избор на фирма-изпълнител при изпълнение на проекти за енергийна ефективност и ВЕИ.

Участващите в дискусиата се обединиха около тезата, че банките се превръщат в един от основните канали за комуникация с гражданите относно действащите възможности на пазара за подобрения в енергийната ефективност – посредством субсидии, финансови инструменти, изисквания за допустимост, очаквани ползи и др. Разполагайки с клонова мрежа в цялата страна, те имат потенциал да се превърнат в информационни центрове и партньори на гражданите, респективно на своите клиенти, сред които се ползват с висока степен на доверие.

В заключение, отново се повдигна темата за необходимостта от национална кампания за разясняване на ползите от енергийната ефективност с цел повишаване степента на доверие на гражданите.

Вследствие на проведената дискусия се откриха следните предложения за действия и теми за по-нататъшно обсъждане: ю

- На база на статистика, получена от АУЕР, сградите клас А или по-висок, построени през 2019, са 7%, а останалите едва покриват клас Б. Инструменти като „Зелена ипотека“ биха могли да стимулират търсенето на по-енергоефективни сгради, което ще формира и предлагането в бъдеще, но за момента показателят за енергийна ефективност не е решаващ фактор при взимане на решение за покупка.
- Необходимо е облекчаване на процедурите за издаване на разрешителни за инсталиране на зарядни станции за електрически автомобили. Към днешна дата има примери, че този процес отнема близо година. Аналогичен е проблемът за издаване на разрешителни за изграждане на ФЕЦ за собствено ползване.
- Необходимо е подобряване на програмирането на грантовите инструменти (100% субсидия). Същите трябва да бъдат насочвани към сектори с ниска ликвидност, а не към такива, които разполагат с достатъчен финансов ресурс. Друга възможност е насочване на грантовия компонент към съпътстващи и способстващи енергийната ефективност дейности (енергийно обследване, техническа подкрепа, мониторинг на резултатите и др.).
- Необходимо е подобряване на комуникацията между различните заинтересовани страни. Все още пълният набор от ползите от енергийната ефективност не са ясни за гражданите. Липсва всеобхватна информационна кампания, която да предостави детайлна информация и да ангажира обществото ни като цяло.
- Правната регулация трябва да се променя динамично и своевременно според новите бизнес модели, които навлизат. Към днешна дата това не се случва, което забавя възможността за възползване от последните достижения и съпътстващи ползи. Конкретен пример за това е забавеното транспониране и влизане в сила на изискванията на Директивата за възобновяемите източници, Директивата за електроенергийния пазар и Директивата за енергийните характеристики на сградите.

Паралелна сесия 2: Осигуряване на качество за финансиране на проекти за енергийна ефективност

Модератор: Станислав Андреев

Основна тема на тази сесия беше необходимостта от инструменти за гарантиране на качеството и доказване на резултатите от проектите, с цел привличане на допълнителни частни инвестиции и възползване от новите възможности по линия на европейските фондове и програми. Връзката между подобни инструменти и оценката на финансовия риск на проекти за енергийна ефективност също беше предмет на дискусиата.

След кратка въстъпителна реч, модераторът даде думата на г-н Ивайло Алексиев (изпълнителен директор на АУЕР), който представи на участниците най-новите тенденции около сертификатите за енергийни характеристики на сградите на ниво ЕС и в национален план. След него думата взе г-н Камен Симеонов (ЕнЕфект), който очерта добрите практики и изводите, направени в рамките на проекта SMARTER и пилотните фази на изпълнение на програмата „Зелен дом & Зелена ипотека“. Подчерта се, че в няколко страни от региона съществуват финансови продукти, базирани на енергийни сертификати, които работят отлично и привличат голям интерес както сред крайните потребители (кредитополучатели), така и сред финансовия сектор. За съжаление пазарът на „зелени“ ипотечи е все още неразвит, а ролята на енергийните сертификати при вземането на кредитно решение е незначителна. Марко Марков (Еконолер Ес Ей) направи представяне на основните моменти при изготвянето на финансов анализ на проекти за ЕЕ и ВЕИ. Бяха разгледани приликите и разликите в подхода на финансова оценка, основните стъпки в процеса на финансов анализ, както и ограниченията върху задълбоченото изследване на икономическите ползи, които спецификите на ЕЕ проектите налагат. В изложението си Марко Марков подчерта необходимостта от лесно достъпна и структурирана информация за енергийните характеристики на сградите за целите на по-качествен и надежден финансов анализ.

След въвеждащите представяния, модераторът даде думата на участниците за коментари и предложения. В активната дискусиа се включиха както участниците, присъстващи в залата, така и тези, които следяха събитието онлайн.

Основните изводи и заключения, направени в края на сесията, са следните:

- Прегледи на схемите за сертифициране се правят често, но се закъснява с транспонирането на европейските директиви в областта на енергийната ефективност.
- Собствениците на сгради не са въввлечени достатъчно активно в процеса на сертифициране, както и в процеса по изпълнение на проекти за енергийна ефективност (последното е особено валидно за Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради).
- Сертификатите на сградите не дават достатъчно полезна информация за собствениците, поради което на този етап те не виждат сериозни ползи от сертифицирането на своите сгради.
- Препоръчително е процесът по изготвяне на енергийни обследвания да бъде подобрен. Изготвянето на документацията трябва да бъде автоматизирано, като посредством софтуер да бъдат предоставени сертификатите и резюметата, придружаващи енергийните обследвания. За това и в момента съществува

техническа възможност, но тя не е позната на одиторите и собствениците на проекти.

- Част от участниците обърнаха внимание на липсата на обучения и акредитиране за енергийни одитори през последните години. Това ще доведе до недостиг на одитори и ще затрудни изпълнението на Дългосрочната национална стратегия за обновяване на сградния фонд, както и на инвестиционните проекти по Националния план за възстановяване и устойчивост.
- Беше направено предложение да се формира национален консултативен съвет, който да разгледа и предложи мерки за повишаване качеството на енергийните обследвания

Заклучителна сесия – Научени уроци и предстоящи дейности

Модератор: Драгомир Цанев

В края на събитието г-н Цанев покани рапортьорите от двете паралелни сесии да обобщат дискусиите и да споделят направените изводи и препоръки от участниците. Кирил Райчев представи Паралелна сесия 1. Според него, важен момент от сесията е било да се разбере как българските банки планират да финансират зеления преход. Подходът, възприет от ПроКредит Банк – сами да тестват технологиите и бизнес моделите, преди да пристъпят към тяхното финансиране - е наистина ефикасен и е радващо да видим, че се прилага в България. ОББ впечатляват с това, че комбинират различни механизми в един продукт и напасват структурата на своите кредитни продукти към нуждите на крайните клиенти. Уникредит БулБанк от своя страна са първите, които предлагат преференциални условия за постигане на най-високит енергийни класове в сградния сектор.

Друг интересен извод от първата сесия е, че видимо има натиск за намаляване дела на грантовете и преход към финансови инструменти. Очевидно е, че грантовете ще бъдат необходими и в бъдеще, но те трябва да се насочат към техническа помощ за изготвяне на висококачествени проекти за енергийна ефективност, а не към инвестиционните разходи.

Недобрата комуникация между всички пазарни играчи все още е основна пречка. Подобряването на комуникацията на национално, местно и медийно равнище би подобрило доверието към политиките и проектите в областта и би предизвикало действия и ангажимент от всички пазарни участници. Обединяване на усилията в тази посока е много важно ще изисква работа не само от банки и консултанти, но и от държавата, използвайки професионални комуникационни техники.

В края на изказването си г-н Райчев очерта основните насоки на изказванията на участниците за следващи теми и дискусии. Важните теми са две:

- 1) Подобрене на административната обработка на проектите. Очаква се наплив от „зелени“ проекти да кандидатстват за финансиране в близко бъдеще и регулацията трябва да не бъде спирачка;
- 2) Българският пазар трябва да бъде подготвен за възприемането на иновативни бизнес модели, които се налагат в Европа. Необходимо е да се създаде благоприятна среда за развитие на модели като енергийните кооперативи, договори с гарантиран резултат и други, за които банките могат да създадат специфични продукти.

Последва и обобщение на втората паралелна сесия. Г-н Александър Станков очерта основните дискуссионни точки и отправените от участниците препоръки. Беше

потвърдено наблюдението, че сертификатите не предоставят много полезна информация за собствениците на сгради и обекти, тъй като съдържат изключително технически данни, трудно разбираеми за повечето собственици. При изпълнението на проекти за енергийна ефективност, финансирани чрез националния бюджет и европейските програми, липсва мониторинг на резултатите. За да се осигури високо качество на изпълнение, такъв трябва да се осигури, а собствениците трябва да се ангажират в проследяването на прилагането на мерките.

Споделено беше и наблюдението, че за банките е много по-лесно да финансират проекти за ВЕИ, отколкото такива за енергийна ефективност, тъй като се изискват по-малко усилия и се постига по-висока възвращаемост. Проектите за енергийна ефективност са по-сложни за банките и за да се засили интереса към тях е необходимо да се гарантира високо качество на енергийните обследвания, както и достъпна база данни с информация относно реално постигнатите резултати от реализирани проекти, което би улеснило банките при изготвянето на финансов анализ.

Дигитализацията също беше засегната - АУЕР предлага дигитални инструменти, но липсата на добре обучени кадри би създала проблем. Г-н Атанас Стойков (ФЕЕВИ) сподели добри примери за стимулиране инвестициите в енергийна ефективност, които е създала програмата Каса Клима в Италия. Беше посочено, че за реализирането на подобни инициативи в България е необходимо активното участие на МРРБ, което се очаква след формирането на редовно правителство.

Националната кръгла маса на тема „Ролята на финансовите институции за зеления преход“ беше закрыта от Драгомир Цанев, който се обърна към всички пазарни участници – от публичния, частния и финансовия сектор с едно ключово послание: за да подпомогнем развитието на ЕЕ сектора и финансирането на сделки е необходимо да се осигури предвидимост на политиките, прозрачност и доверие в проектите, независимо дали биват реализирани посредством грантови, пазарни схеми или на ЕСКО принцип.